

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра спорту і спортивних ігор

Дипломна робота (проект)
магістра

з теми: «ВІДБІР ТА ОРІЄНТАЦІЯ ФУТБОЛІСТІВ НА ЕТАПІ
ПОПЕРЕДНЬОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ»

Виконав: студент 2 курсу, групи FKS1-M19
спеціальності 017 Фізична культура і спорт
Штокало Григорій Костянтинович
Керівники: Костюкевич В.М., доктор наук
з фізичного виховання та спорту, професор
Рецензент: Боднар А.О., кандидат
педагогічних наук, старший викладач

Кам'янець-Подільський – 2020 рік

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	1
ВСТУП	1
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ СИСТЕМИ ВІДБОРУ ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ	1
1.1 Характеристика основних понять та положень спортивного відбору	2
1.2 Спортивний відбір на етапі спеціалізованої базової підготовки	2
1.3 Критерії спортивного відбору.....	2
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	4
2.1 Методи дослідження.....	5
2.2 Організація дослідження	5
РОЗДІЛ 3 ОПТИМІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ НА ЕТАПІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ НА ОСНОВІ КРИТЕРІЇВ СПОРТИВНОГО ВІДБОРУ	4
3.1 Характеристика підготовки юних футболістів на етапі спеціалізованої базової підготовки	5
3.2 Аналіз змагальної діяльності юних футболістів.....	5
3.3 Основні напрямки удосконалення тренувального процесу юних футболістів на етапі спеціалізованої базової підготовки.....	5
3.4 Змагальна діяльність юних футболістів як критерій ефективності впровадженої програми підготовки	5
ВИСНОВКИ.....	4
ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНАЦІЇ	4
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	4
ДОДАТКИ.....	4

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

1. КЕ – коефіцієнт ефективності.
2. КІ – коефіцієнт інтенсивності.
3. КА – коефіцієнт активності.
4. ТТД – техніко-тактичні дії.
5. МСК – максимальне споживання кисню.
6. мл/кг/хв. – мілілітри на кілограми в хвилину.
7. л/хв. – літри на хвилини.
8. ум. од. – умовні одиниці.
9. см – сантиметри.
- 10.м – метр.
- 11.км – кілометр.
- 12.ОГК – окружність грудної клітини.
- 13.ДЮСШ – дитячо-юнацька спортивна школа.

ВСТУП

Актуальність теми. Рівень результатів у сучасному спорті настільки високий, що для їх досягнення спортсмену необхідно володіти рідкісними морфологічними даними, унікальним поєднанням комплексу фізичних і психічних здібностей, що знаходяться на гранично високому рівні розвитку. Таке поєднання навіть за найсприятливішої побудови багаторічної підготовки і наявності всіх необхідних умов зустрічається дуже рідко. Тому однією з центральних у системі спортивного тренування є проблема спортивного відбору та орієнтації у підготовці юних спортсменів.

Необхідність відбору обумовлена й тим, що у різних людей ступінь тренуваності рухових навичок, фізичних, психічних й інших якостей різна. Найбільша складність – в умінні роздивитися у дитини комплекс якостей, які йому необхідні як висококваліфікованому футболісту і визначать успішність його майбутньої спортивної діяльності [1]. Виявлення цих якостей зумовлює принцип комплексного підходу. Такий підхід дозволяє не тільки отримати значну інформацію про юного гравця, але й, зіставивши різні показники, намітити можливі шляхи формування спеціальних здібностей [3].

На комплексі показників, що характеризують перспективність хлопців у футбольній діяльності, заснована оцінка їх індивідуальних особливостей. Спортсмени досягають досить високого рівня майстерності різними зусиллями і в різний час. Тому спортивний відбір необхідно розглядати як тривалий за часом процес. Враховуючи динамічний характер багатьох найважливіших для футболу спортивних і особистісних якостей, необхідно постійно і систематично уточнювати і доповнювати оцінки здібностей юних футболістів [4; 5]. Цим пояснюється актуальність проведення відбору серед футболістів-підлітків.

Враховуючи багатофакторність спортивного відбору практично всі фахівці футболу у своїх наукових публікаціях так чи інакше стосуються проблем відбору (Г. А. Лісенчук, А. А. Сучілін, В. М. Костюкевич,

В. Н. Шамардін, І. А. Швигов та ін.). Основні положення спортивного відбору характерні й для інших видів спорту, що підтверджується фундаментальними роботами вітчизняних і зарубіжних вчених (В. Н. Платонов, М. Бріль, Л. В. Волков, Л. П. Матвеев та ін.). Проте, в теорії і методиці відбору перспективних спортсменів все ще є недостатньо науково обґрунтовані блоки питань, що мають як загальнотеоретичне, так і прикладне, практичне значення. Особливо це стосується науково-методичного обґрунтування, практичної розробки і впровадження методики відбору на етапі спеціалізованої базової підготовки.

Об'єкт дослідження – теоретико-методологічна основа системи відбору юних футболістів.

Предмет дослідження – методика спортивного відбору і орієнтації юних футболістів на етапі спеціалізованої базової підготовки.

Мета роботи полягає у науковому обґрунтуванні організації і проведенні спортивного відбору і орієнтації юних футболістів на етапі спеціалізованої базової підготовки.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

1. Здійснити аналіз сучасного стану системи спортивного відбору і орієнтації юних футболістів в Україні.
2. Визначити технологію проміжного відбору юних футболістів.
3. Розробити і впровадити у навчально-тренувальний процес диференційовану програму підготовки юних футболістів, спрямовану на підвищення рівня індивідуальної майстерності гравців різних амплуа та визначити її ефективність.

Методи дослідження. Для розв'язання поставленої мети і завдань дослідження нами були обрані такі методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення літературних джерел; педагогічні методи дослідження (педагогічне спостереження, педагогічний експеримент, педагогічне тестування); антропометрія; методи математичної статистики.

Практична значущість результатів педагогічного дослідження полягає у визначенні критеріїв спортивного відбору на етапі спеціалізованої

базової підготовки; розробці й упровадженні у навчально-тренувальний процес юних футболістів методики організації проміжного відбору на етапі спеціалізованої базової підготовки, тренувальної програми підвищення рівня спеціальної підготовленості гравців різних амплуа, а також практичних рекомендацій, щодо покращення процесу відбору дітей на різних етапах багаторічної підготовки.

Апробація результатів дослідження відбувалась під час щорічної звітної наукової конференції студентів і магістрантів за підсумками НДР у 2019-2020 н.р. Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (23-24 вересня 2020 року).

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Дипломна робота (магістра) складається із переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків, практичних рекомендацій, списку літератури та додатків. Вона викладена на 68 сторінках машинописного тексту, містить 14 таблиць, 2 рисунки. Список літератури включає 80 джерел.

ВИСНОВКИ

1. Спортивний відбір є надзвичайно важливою частиною загальної системи підготовки спортсменів. Для проведення ефективного спортивного відбору важливо розрізняти такі поняття, як задатки, здібності, придатність, схильність, обдарованість та талант.

2. Ефективний спортивний відбір може проводитися на основі комплексу вправ, які допомагають аналізу кожного спортсмена в цілому і його спортивних здібностей на основі педагогічних, медико-біологічних, психологічних і соціальних критеріїв відбору.

3. На сучасному етапі розвитку спортивної теорії і практики проблема відбору і орієнтації на різних етапах багаторічної системи підготовки стоїть особливо гостро. Пошуки нових резервів оптимізації тренувального процесу вимагають перегляду класичних теорій спортивного відбору. Так, відповідно до сучасних тенденцій розвитку спорту В. М. Платоновим визначено 5 основних етапів відбору на відміну від існуючих раніше 3-4-х. Методи і критерії спортивного відбору та орієнтації істотно змінюються на різних етапах багаторічної підготовки, а в сучасних умовах постійно оновлюються. Кожен етап має специфічні завдання і цільову мету та охоплює певний віковий період. На етапі спеціалізованої базової підготовки такими завданнями є визначення груп гравців для вузькоспеціалізованого та індивідуалізованого тренування з метою оволодіння технічними навичками гри футболістів різних ігрових амплуа. З'ясовано, що на етапі спеціалізованої базової підготовки основним завданням є спрямування на поглиблену спеціалізацію та формування механізмів довготривалої адаптації для навантажень. Виходячи з завдань підготовки на цьому етапі спортивний відбір виконує завдання орієнтації юних спортсменів до вибору ігрових амплуа і розвитку специфічних якостей (фізичних, психічних, техніко-тактичних навичок), що підвищують ефективність ігрової діяльності футболістів. Технологія проміжного відбору

складається з таких етапів: визначення характерних типологічних особливостей юних футболістів для подальшої спеціалізації; розробка моделей підготовленості за амплуа; порівняння показників тестування з модельними показниками; на основі проведеного аналізу прогнозувати подальшу перспективність у виконанні певних функцій в процесі змагальної діяльності; розподіл на групи за спеціалізацією; розробка і впровадження тренувальних програм підвищення рівня спеціальної підготовленості для створення умов для максимальної реалізації рухового потенціалу гравців у процесі змагальної діяльності; проведення контрольних зустрічей для визначення ефективності впровадженої методики та за необхідністю внесення відповідних корекцій.

4. Кожен з етапів спортивного відбору характеризується особливостями критеріїв відбору, визначених на основі цільових завдань. Для оцінки потенційних можливостей футболістів найбільш ефективним є використання методу градації результатів за рівнями підготовленості.

5. Інформація про стан рухової функції футболістів дозволяє розв'язувати не тільки проблеми відбору для формування складів навчальних груп і команд з числа найбільш фізично розвинутих спортсменів, але й індивідуалізувати тренувальний процес гравців, що були відібрані в основний склад.

6. Проблема відбору юних спортсменів може бути успішно вирішена лише на основі тривалих і ретельно організованих комплексних обстежень учнів. Правильно обраний комплекс методів дослідження, що припускає вивчення різних сторін особистості спортсмена шляхом педагогічних, лікувально-фізіологічних, психологічних і соціологічних методів, дасть можливість виявити спортивну обдарованість школярів.

7. Ефективність впровадженої програми підтверджується результатами тестування спеціальної підготовленості. У порівнянні з констатувальним експериментом приріст у показниках підготовленості був значно вищим і мав статистично значуще покращення результатів ($p < 0,05$). Приріст показників складав від 5,7 % до 29,9 %. Найвищий приріст відбувся

у тестах технічної підготовленості (у виконанні удару по м'ячу на дальність – 7,4 %, у жонгливанні м'яча 29,9 %), а також у тесті з кидком набивного м'яча на дальність (на 16,9 %), який відбиває рівень розвитку силових здібностей. Така ситуація є характерною для обраної вікової категорії спортсменів та етапу багаторічної підготовки.

8. Для комплектування ігрових ліній і комплексного контролю підготовленості футболістів різних амплуа на етапі базової спеціалізованої підготовки рекомендується використовувати морфологічні показники, а також показники фізичної і технічної підготовленості.

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. В сучасному спорті при відборі дітей – початківців не можливо керуватися трьома-п'ятьма тестами для визначення перспективності та спортивної придатності. Зараз тільки комплекс ростових, функціональних, психологічних показників, рівень розвитку інтелектуальних та фізичних якостей, а також власне бажання до певної спортивної спеціалізації є основним критерієм відбору.

2. Правильний відбір дітей для занять футболом є основним і вирішальним фактором, що визначає успішність та ефективність подальшого навчання.

3. Критерії двох етапів відбору: Перший етап (первинний добір):

- а) стан здоров'я;
- б) зріст;
- в) координація рухів;
- г) раціональність рухів;
- д) власне бажання дітей;
- е) результати контрольних тестів.

Другий етап (поглиблений добір):

- а) наявність спеціальних якостей футболіста;
- б) конституційні (морфологічні) ознаки;
- в) характерні особливості;
- г) здатність до розслаблення;
- д) результати контрольних нормативів (залікових).

4. При відборі тренеру необхідно враховувати те, що при подальшій спеціалізації з ігрових функцій, які відомо з практики, потрібні не лише високі та міцні спортсмени, але й футболісти низького та середнього зросту.

5. Раціональність рухів можна оцінити шляхом спостереження за руховою діяльністю під час різноманітних естафет, за участю в рухливих

іграх, оцінюється економність рухів, відсутність поспішності, мінімальний час, витрачений на виконання рухів, тощо.

б. Для підвищення ефективності відбору необхідно:

- постійно дбати про авторитет футболу в усіх аспектах, без винятку;
- домогтися, щоб в очах батьків саме футбол став престижним видом спорту;
- до відбору допускати лише дітей, що не мають відхилень у стані здоров'я;
- залучати якомога більше претендентів;
- мати уяву про тенденції розвитку світового футболу, інакше неможливо з'ясувати вимоги до моделі майбутнього гравця;
- максимально стандартизувати умови тестування й використовувати лише прилади, які пройшли метрологічну атестацію;
- протягом першого року навчання (у підготовчому відділенні) проводити 5-6 тестувань з обов'язковим аналізом отриманих результатів;
- навчально-тренувальну роботу проводити виключно за стандартними програмами, широко застосовуючи змагальний метод;
- на етапах навчання проводити педагогічні, біологічні та психологічні спостереження, особливу увагу звертаючи на спадковість, генетичну нахильність, надійність (коли учень, маючи високий рівень підготовленості, демонструє стабільні результати), а також на визначення й подальше формування мотивації. У плануванні враховувати закономірності чутливих періодів розвитку здібностей;
- спостерігати за рівнем зацікавленості учнів футболом й рівнем свідомого засвоєння завдань тренера. Лише учні із стійким рівнем інтересу усвідомлюють необхідність систематичних тренувань;
- у віці 10-11 років належну увагу слід приділяти таким показникам, як швидкість сприйняття й засвоєння рухових дій та час перебудови рухової діяльності, у зв'язку із зміною оперативної ситуації;

- після першого року навчання перспективність дітей слід визначати як за експертною оцінкою "вміння грати", так і за результатами тестування. Високі результати в тестах і достатні прирости будуть свідчити про перспективність юних футболістів;

- перспективним вважається метод комплектації однорідних груп (в одну включати відносно технічних, в іншу тих, хто має більш вагомий фізичний компонент) або в одну групу включають кандидатів, що раніше займалися футболом й мають певний досвід. В цьому випадку результати тестування вкажуть на рівень обдарованості із урахуванням терміну й професійності їх попереднього навчання. В іншу групу включають дітей, які не займалися футболом. Безумовно, робочі програми для таких груп повинні мати різне спрямування. Вважаємо, що робочі програми повинні бути націлені на навчання тих прийомів, якими діти, тільки граючи, не оволодіють. Тобто, навчати слід тому, що рідко зустрічається у грі (наприклад, грі головою), або прийомам, які суттєво підвищують ефективність гри (обманним рухам, передачам, ударам тощо);

- пам'ятати, що відбір за рівнем рухових навичок є найбільш поширеною помилкою.

Таким чином, саме відбір визначає всю наступну стратегію підготовки висококваліфікованих майстрів. Від нього залежить доля дитини, тренера й самої гри – футболу.

Безпосередньо для проведення спортивного відбору і орієнтації на етапі спеціалізованої базової підготовки можна надати такі практичні рекомендації:

1. Для комплектування ігрових ліній і комплексного контролю підготовленості футболістів різних амплуа на етапі базової спеціалізованої підготовки рекомендується використовувати морфологічні показники, показники фізичної та технічної підготовленості.

2. Для раціонального розвитку рівня підготовленості футболістів на підготовчому періоді рекомендується застосовувати диференційовані, у

відповідність з ігровим амплуа, тренувальні завдання з метою підвищення основних компонентів спеціальної фізичної підготовленості, підвищення рухової ігрової активності, оптимізації співвідношення точних і неточних дій, підвищення ефективності та надійності техніко-тактичних дій у грі.

3. Для контролю фізичної підготовленості нападників рекомендується використовувати показники фізичної підготовленості: загальної витривалості і швидкісних можливостей. У півзахисників рекомендується використовувати показники фізичної працездатності, загальної та швидкісної витривалості. У захисників рекомендується використовувати в першу чергу показники фізичної працездатності і швидкісно-силових можливостей. У воротарів рекомендується використовувати показники швидкісних і швидкісно-силових можливостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреев С. Н., Алиев Э. Г. Мини-футбол в школе [текст]. М. : Советский спорт, 2006. 224 с.
2. Андреев С. Н., В.С. Алиев, Э. Г. Левин. Мини-футбол. Многолетняя подготовка юных футболистов в спортивных школах : [монография]. М. : Советский спорт, 2008. 304 с.
3. Асанов Б. И. Системный подход к управлению тренировочным процессом в футболе : Практикум по футболу. К. : Науково-методичний (технічний) комітет ФФУ, 2003. С. 34-37.
4. Бабушкин В. З. Специализация в спортивных играх. Киев, 1991. 164 с.
5. Баландин В. И., Блудов Ю. В., Плахтиенко В. А. Прогнозирование в спорте. М. : Физкультура и спорт, 1986. 193 с.
6. Бальчюс М. В. Влияние различных програми тренировок на динамику работоспособности футболистов. Актуальные вопросы подготовки футболистов : I всеукраинская науч.-практ. конференция. К. : Научно-методический отдел Федерации футбола Украины, 2000. С. 48–58.
7. Блюдик В.С. Новое в тренировке юных футболистов. Теория и практика физ. культуры. 1995. № 8. С. 40–41.
8. Бондарчук А. П. Периодизация спортивной тренировки. К., 2000. 568 с.
9. Большая советская энциклопедия: в 30-ти т. Гл. ред. А. М. Прохоров. 3-е изд. М. : Советская энциклопедия, 1975. 965 с.
10. Бриль М. С. Индивидуализация в спортивных играх: трудности, опыт перспективи. Теория и практика физической культуры. 2001. № 5. С. 32.
11. Бриль М. С., Самойлов С. А. Критерии модельных характеристик хоккеистов высшей квалификации. Хоккей : Ежегодник. М. : Физкультура и спорт, 1984. С. 48–50.
12. Букова Л. М., Кров'яков Л. М., Зверянський А. П. Факторна

структура змагального потенціалу юних футболістів на етапах підготовки. Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія «Біологія, хімія». 2008. Т. 21 (60). № 3. С. 28–33.

13. Булатова М. М., Линец М. М., Платонов В. Н. Развитие физических качеств. Теория и методика физического воспитания. К. : Олимпийская литература, 2003. Т. 1. С. 189–214.

14. Верхошанский Ю. В. Основні спеціальної фізическої підготовки спортсменів. М. : Фізкультура і спорт, 1988. 331 с.

15. Вихров К. Л., Дулибский А. В. Разминка футболистов : методическое пособие. К. : Федерация футбола Украины, Комби ЛТД, 2005. 192 с.

16. Вовк С. И. Диалектика спортивной тренировки : монографія М. : Фізическая культура, 2007. 212 с.

17. Волков Л. В. Теория и методика детского и юношеского спорта. К. : Олимпийская литература, 2002. 244 с.

18. Годик М. А., Шамардин В. Н., Халиль И. Командные, групповые и индивидуальные упражнения и их соотношение в тренировке юных футболистов. Теория и практика физ. культуры. 1995. № 7. С. 49–51.

19. Годик М. А. Фізическая подготовка футболистов. М. : Терра Спорт, Олимпия Пресе, 2006. 272 с.

20. Голомазов С. В., Чирва Б. Г. Теория и методика футбола. Том 1. Техника игры. М. : ТВТ Дивизион, 2008. 476 с.

21. Губа В. П., Лексаков А. В., Антипов А. В. Интегральная подготовка футболистов. М. : Советский спорт, 2010. 208 с.

22. Дьячков В. М. Совершенствование технического мастерства спортсменов. М. : Фізкультура і спорт, 1972. 231 с.

23. Желязков Ц. О сущности спортивной формы. Теория и практика физ. культуры. 1997. №7. С. 58–61.

24. Запоражанов В. А. Контроль в спортивной тренировке. К. : Здоров'я, 1988. 144 с.

25. Запорожанов В. А. Основи управління спортивною тренінговою.

- Современная система спортивной подготовки. М. : СААМ, 1995. С. 213–225.
26. Зациорский В. М. Основы спортивной метрологии. М. : Физкультура и спорт, 1979. 152 с.
27. Зациорский В. М. Физические качества спортсмена : основы теории и методики воспитания [текст] 3-е изд. М. : Советский спорт, 2009. 200 с.
28. Иванов В. В. Комплексный контроль в подготовке спортсменов. М. : Физкультура и спорт, 1987. 256 с.
29. Ивойлов А. В. Волейбол. Минск : Вишэйшая школа, 1985. 261 с.
30. Игнатъева В. Я. Классификация средств и методов подготовки в спортивных играх. Теория и практика физической культуры. 1988. № 2. С. 42–44.
31. Игнатъева В. Я. Многолетняя подготовка гандболистов (теория, методика и организация) : автореф. дис. на соискание науч. степени докт. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки и оздоровительной физической культуры». М., 1995. 87 с.
32. Информационные технологии в системе непрерывного педагогического образования: Проблемы методологии и теории. Под ред. проф. В.А. Извозчикова. С-Пб. : Образование, 1996. С. 19–34.
- Иорданская Ф. А., Юдинцева М. С. Мониторинг здоровья и функциональная подготовленность высококвалифицированных спортсменов в процессе учебно-тренировочной работы и соревновательной деятельности : монография. М. : Советский спорт, 2006. 184 с.
22. Искусство подготовки высококлассных футболистов : научно-методическое пособие / под. ред. ВОФ Н. М. Локшинова. М. : Советский спорт, 2003. 416 с.
23. Качани Л., Горский Л. Тренировка футболистов. Тренировка футболиста. М. : Физкультура и спорт, 1984. 316 с.
24. Келлер В. С., Платонов В. М. Теоретико-методичні основи

підготовки спортсменів. Львів : Українська спортивна Асоціація, 1993. 270 с.

25. Козина Ж. Л. Индивидуализация подготовки спортсменов в игровых видах спорта : монографія. Харьков, 2009. 396 с.

26. Колобов В. Н. Нормирование и контроль специализированных тренировочных упражнений квалифицированных футболистов : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки и оздоровительной физической культуры». М., 1987. 23 с.

27. Коренберг В. В. Спортивная метрология : словарь-справочник : уч. пособие. М. : Советский спорт, 2004. 340 с.

28. Костюкевич В. М. Спортивна метрологія : Навч. Посібник для студентів фізичного виховання педагогічних університетів. В. : ДОВ «Вінниця», ВДПУ, 2001. 183 с.

29. Костюкевич В. М. Управление тренировочным процессом футболистов в годичном цикле подготовки : монографія. Винница : Планер, 2006. 683 с.

30. Костюкевич В. М. Футбол. Навчальний посібник для студентів факультетів фізичного виховання університетів і педагогічних інститутів. Вінниця : ВАТ «Віноблдрукарня», 1997. 260 с.

31. Костюкевич В. М. Теорія і методика тренування спортсменів високої кваліфікації : навч. посібн. К. : Освіта України, 2009. 279 с.

32. Кочетков А. П. Управление футбольной командой. М. : ООО «Издательство Астрель» : ООО «Издательство АСТ», 2002. 192 с.

33. Лалаков Г. С. Исследование срочных тренировочных эффектов после применения нагрузок, направленных на развитие различных видов выносливости при подготовке молодых футболистов. Теория и практика физ. культуры. 1995. № 9. С . 37–40.

34. Лапутин А. Н. Обучение спортивным движениям. К. : Здоров'я, 1986. С. 17–18.

35. Латншкевич Л., Воробьев М., Брухтий Л. Проблема повышения эффективности в спортивных играх. Наука в олимпийском спорте. 1997. № 2

С. 13–16.

36. Линець М. М. Основи методики розвитку рухових якостей: Навчальний посібник. Л. : Штабар, 1997. 207 с.

37. Лисенчук Г. А. Управление подготовкой футболистов. К. : Олимпийская литература, 2003. 272 с.

38. Лозова В. І., Троцько Г. В. Теоретичні основи виховання і навчання (навчальний посібник для студентів педагогічних навчальних закладів). Харків, 1997. 338 с.

39. Лоос В. Г., Ахмед Альямани Фади. Тренер по футболу. К. : РНМК Министерства Украины по делам молодежи и спорта УССР, 1991. 112 с.

40. Лубншева Л. И. Концепция физкультурного воспитания: методология развития и технология реализации. Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. 1996. №1. С.5–11.

41. Максименко И.Г. Планирование и контроль тренировочного процесса в спортивных играх. Луганск : Знание, 2000. 215 с.

42. Максименко Г. Н., Максименко И. Г. Исследование структуры физической, технической и игровой подготовленности спортсменов, специализирующихся в спортивных играх. Олимпийский спорт и спорт для всех : IX междунар. науч. конгресе : тезиси докл. К., 2005. С. 383.

43. Масальгин Н. А. Математико-статистические методы в спорте. М. : Физкультура и спорт, 1991. 184 с.

44. Матвеев Л. П. Теория и методика физической культуры: Учебник для ин-тов физ. Культуры. М. : Физкультура и спорт, 1991. 543 с.

45. Мотнлянская Р. Е. Значение модельных характеристик спортсменов высокого класса для спортивного отбора и управления тренировочным процессом. Теория и практика физ. Культуры. 1979. № 4. С. 21–23.

46. Начинская С. В. Спортивная метрология: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. М. : Издательский центр «Академия», 2005. 240 с.

47. Озолин Н. Г. Настольная книга тренера : Наука побеждать. М. : ООО «Издательство Астрель» : ООО «Издательство АСТ», 2003. 863 с.

48. Олешко В. Г. Моделирование процесса подготовки та відбір спортсменів в силових видах спорту. К. : ДМП «Полімед», 2005. 254 с.
49. Основы подготовки юних спортсменов [под ред. М. Я. Набатниковой]. М. : Физкультура и спорт, 1982. 280 с.
50. Осташев Л. В. Прогнозирование способностей футболистов. М. : Физкультура и спорт, 1982. 36 с.
51. Петров П. К. Информационные технологии в физической культуре и спорте : учеб. пособие. М. : Издательский центр «Академия», 2008. 288 с.
52. Петровский В. В. Организация спортивной тренировки. К. : Здоров'я, 1978. 96 с.
53. Платонов В. Н. Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте. К. : Олимпийская литература, 1997. 583 с.
54. Платонов В. М., Булатова М. М. Фізична підготовка спортсмена: Навч. посібник. К. : Олімпійська література, 1995. 320 с.
55. Платонов В. М. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практическое приложение. К. : Олимпийская литература, 2004. 808 с.
56. Плон Б. И. Новая школа в футбольной тренировке [Издание 2-е, испр. и дополи.]. М. : Олимпия, Человек, 2008. 240 с.
57. Подготовка спортсменов высокой квалификации в спортивных играх : сб. научн. тр. [редакционная коллегия : Л. А. Латышкевич и др.]. К. : КГИФК, 1992. 103 с.
58. Полищук Д. А. Прогнозирование и моделирование в системе подготовке спортсменов высокого класса. Олімпійський спорт для всіх : ІХ міжнар. наук, конгрес : тези допов. К. : Олімпійська література, 2005. С. 404.
59. Полишкис М. С. Физические и психические качества футболиста. Футбол : учеб. [для институтов физической культуры]. Под ред. Полишкиса М. С., Внжгина В. А. М. : Физкультура, образование и наука, 1999. С. 89–100.
60. Портнов Ю. М. Теоретические и научно-методические основы подготовки квалифицированных спортсменов в игровых видах спорта : автореф. дис. на соискание науч. степени докт. пед. наук : спец. 13.00.04

«Теория и методика физического воспитания, спортивной тренировки и оздоровительной физической культуры». М., 1989. 51 с.

61. Професіональний спорт [под общей ред. С. И. Гуськова, В. Н. Платонова]. К. : Олимпийская литература, 2000. 391 с.

62. Пшибыльский Войцех, Мищенко В. С. Физическая подготовка футболистов высокого класса : монография. К. : Наук. світ, 2004. 158 с.

63. Родионов А. В. Ведущие факторы развития спорта высших достижений в спортивных играх. Тенденции развития спорта высших достижений. М., 1993. С. 144–160.

64. Романенко В. С., Джус О. П., Догадин М. Е. Книга тренера по футболу. К. : Здоров'я, 1988. 252 с.

65. Романенко В. А. Диагностика двигательных способностей: учеб. пособие. Донецк : Изд-во ДонГУ, 2005. 290 с.

66. Сассо З. Футбольный тренер [предисловие А. Виччини; «Уроки футбола» Дж. Трапатони; Пер. с итал.]. М. : Спорт, Олимпия Пресе, 2003. 200 с.

67. Селуянов В. Н., Сарсания С. К., Сарсания К. С. Физическая подготовка футболистов. М. : «ТВТ Дивизион», 2004. 192 с.

68. Смирнов Ю. И. Теория и методика оценки и контроля спортивной подготовленности : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. М., 1991. 397 с

69. Современная система спортивной подготовки [под ред. Т. П. Сулова, В. Л. Сича, Б. Н. Шустина]. М. : СААМ, 1995. 445 с.

70. Спортивные игры: Совершенствование спортивного мастерства: Учеб. для студ. учеб. заведений. Под ред. Ю. Д. Железняк, Ю. М. Портнова. М. : Издательский центр «Академия», 2004. 400 с.

71. Спортивні ігри : навч. посібник [для студ. факультетів фіз. культури педаг. вищ. навч. закладів] : у 2 томах : / [Ж. Л. Козіна, Ю. М. Поярков, О. В. Церковна, В. О. Воробйова]; під ред. Ж. Л. Козіної. Том 1 : Загальні основи теорії і методики спортивних ігор. Х. : вид-во «Точка», 2010. 200 с.

72. Суслаков Б. А. Оценка надежности тестов в спортивной практике.

Теория и практика физ.культурн. 1981.№ 5. С. 5–9.

73. Тюленьков С. Ю. Теоретико-методические подходы к системе управления подготовкой футболистов высокой квалификации : монография. М. : Физическая культура, 2007. 352 с.

74. Федотова Е. В. Основы управления многолетней подготовкой юнных спортсменов в командных игровых видах спорта. М. : Компания Спутник. 2001. 245 с.

75. Филин В. П. Теория и методика юношеского спорта : Учеб. пособие для ин-тов и тех-мов физ. культуры. М. : Физкультура и спорт, 1987. 128 с.

76. Фискалов В. Д. Спорт и система подготовки спортсменов : учеб. М. : Советский спорт, 2010. 392 с.

77. Фомин Н. А., Филин В. П. На пути к спортивному мастерству : адаптация юнных спортсменов к физическим нагрузкам. М. : Физкультура и спорт, 1986. 158 с

78. Футбол: Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності. К : Республіканський науково-методичний кабінет Державного комітету України з питань фізичної культури і спорту, 2003. 105 с.

79. Ю. І. Шинкарук Оксана. Ієрархічна структура відбору та орієнтації з позицій системного підходу. Теорія і практика фізичного виховання і спорту. 2006. № 1. С. 62–66.

80. Швыков И. А. Футбол в школе. М. : Терра-Спорт, Олимпия Пресе, 2002. 144 с.